

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. V. Gregorii & Vazquezii sententia rejicitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

Apostolos, quam non posse quemquam sine fide esse Deo gratum & iustum, iustitia & sanctitate supernaturali, per quam Deo placuerunt Sancti, de quibus deinceps toto eodem capite loquitur; consequenter ad id quod dixerat ex-
tremis verbis capitis præcedentis: *Iustus autem meus ex fide vivit.*

141 Ad tertiam similiter dicendum, quod quando Augustinus negat in fidelibus veras virtutes nomine vera virtutis intelligit virtutem perfectam, quæ hominem promoveat ad vitam æternam, sive, ut ipse loquitur loco citato, quæ liberandum & beatificandum hominibus deserviat. Unde ibidem dicit: Si ad consequendam veram beatitudinem, quam nobis fides per Christum promissit, nihil pro-
B sunt homini virtutes, non sunt vera virtutes. Et D. Thomas supra quest. 65. art. 2. Sole virtutes infuse (inquit) sunt perfectæ, & simpliciter dicenda virtutes, quia bene ordinant hominem ad finem ultimum simpliciter; alia vero virtutes, scilicet acquisite, sunt secundum quid virtutes, non autem simpliciter; ordinant enim hominem bene respectu finis ultimi in aliquo genere, non autem respectu finis ultimi simpliciter. Unde Rom. 14. super illud, Omne quod non est ex fide, peccatum est, dicit glossa Augustini: *Vbi deus cognitio veritatis, false est virtus, etiam in bonis moribus.*

142 Advertendum est etiam, virtutes morales ac-
quisitas mediare inter vicia, & virtutes theologicas, & morales infusas: unde quia medium comparatum ad extremum perfectius, censetur imperfectum, & contra videtur perfectum, comparative ad imperfectius (v.g. tepidum comparatum calido, videtur frigidum, & comparatum frigido, videtur calidum; fuscum comparatum ad nigrum, album dicitur, nigrum vero si comparatur ad album) virtutes morales ac-
quisitæ, per ordinem & comparisonem ad theologicas, & morales infusas, imperfectæ dicuntur; contra vero censentur perfectæ, si comparentur ad vitia quibus opponuntur. Igitur quia Augustinus considerat virtutes imperfectas Philosophorum per ordinem ad virtutes perfectas Christianorum, illasque cum istis comparat, ideo dicit eas non esse veras virtutes, sed virtutum umbras & similitudines; sicut aurichalcum, quamvis sit verum metallum, non tamen verum aurum, sed ejus species & imago quædam dicitur.

143 Addo quod, cum virtus non generetur nisi per frequentationem actuum bonorum, & veteres Philosophi rarissime elicere actus bonos & honestos, nisi prava aliqua circumstantia, scilicet vanæ gloriæ vitiatos, ut supra ex Augustino vidiimus, rarissime acquirere veras virtutes morales, & quod ex eorum actibus frequenter repetitis generabatur, non erat virtus, sed vitium. Unde egregie Hieronymus Episc. 4. ad Rusticum: *Philosophi sæculi vitium vitio, peccatum, quæ peccata medicantur: nos amore virtutum vitia superamus.*

144 Obijciens secundò: Nullum potest dari bonum opus sine intentione recta; juxta illud Ambrosii lib. 1. offic. cap. 3. *Affectus tuus nomen imponit operi tuo: Sed in infidelibus non potest dari recta intentio, cum fides, quæ est mentis oculus, dirigat intentionem: Ergo nec opus bonum. Quia ratione utitur Augustinus super Psal. 31. ubi sic dicitur: Nemo computet opera sua bona ante fidem, ubi enim fides non erat, bonum opus non*

erat: bonum enim opus intentio facit, intentionem fides dirigit.

Respondeo concessa Majori, negando Minorem. Ad hujus probationem dicendum cum D. Thoma 2. 2. quest. 10. art. 4. ad 2. ubi prædictum Augustini testimonium exponit: quod fides dirigit intentionem hominis respectu finis ultimi supernaturalis; sed lumen etiam rationis naturalis potest dirigere intentionem respectu alicujus boni connaturalis homini. Unde Theologi in Tractatu de virtutibus hoc inter virtutes morales acquisite, & Theologicas, & morales infusas, discrimen statuunt, quod prima per rationem, & prudentiam moralem; alie vero per fidem, & prudentiam infusam regulantur.

Dices, Ad moralem beatitudinem humani actus necesse est ut ad Deum referatur: Sed fidelis, cum careat cognitione veri Dei, non potest ad ipsum suos actus conferre; quemadmodum cæcus non potest dirigere sagittam ad scopum, cum illum non videat: Ergo infidelis nullum potest actum moraliter bonum elicere.

Respondeo distinguendo Majorem: per relationem extrinsecam, seu per actum distinctum, nego; per relationem intrinsecam, & in ipsa entitate actus inhærentem, concedo. Omnis enim actus moraliter bonus, eo ipso quod talis est, seipso in Deum refertur, quia est participatio bonitatis ejus moralis, & consonat rectæ rationi, & legi naturæ, quæ est quædam emanatio, expressio, & participatio legis æternæ, & rationis increatæ, ut antea exposuimus.

S. V.

Gregorii & Vazquezii sententia rejicitur.

Dico tertio: Homo lapsus, sine auxilio speciali, & cum solo concursu generali Dei, aliqua opera honesta & moraliter bona naturalis ordinis potest efficere.

Probat per primò Scriptura, Scit enim Apostolus ad Roman. 2. *Gentes quæ legem non habent* (positivam scilicet, Moisaicam, & Evangelicam) *naturaliter ea quæ legi sunt faciunt.* Licet enim hic locus Apostoli intelligi possit de Gentilibus ad fidem conversis, & ly naturaliter explicari de natura per gratiam reformatâ, ut ibidem lect. 3. docet S. Thomas: tamen, ut idem S. Doctor ibidem fateretur, & plures ex SS. Patribus nondum conversis; per vires naturæ, seu per dictamen rationis, & legem naturalem, ostendunt eis quid sit agendum, aliqua per legem positivam injuncta facientibus. Unde egregie Tertullianus de corona militis cap. 6. *Apostolus ad Romanos dicens naturâ facere nationes ea quæ legi sunt, & legem naturalem suggerit, & naturam legalem.* Et Hieronymus in cap. 29. Ezech. *Perficiendum condemnari nos comparatione Gentilium, si illi lege faciant naturalis, quæ nos etiam scriptâ negligimus: de quo plenissime ad Romanos, Apostolus disputat.* Augustinus quoque, licet aliam expositionem tradat & præferat, hanc tamen probabilem esse fateatur, lib. de spiritu & litt. cap. 27. & 28. Quare Pius V. Gregorius XIII. hanc Bani propositionem, quæ est 22. meritò proscripserunt: Cum Pelagius sentiat, qui textum Apostoli ad Rom. 2. *Gentes quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legi sunt faciunt, intelligunt de gentibus, fidei gratiam non habentibus.*

Pro-

149 Probatur secundò ex Augustino de spiritu & A
lit. cap. 27. & 28. docente infideles aliqua fecisse bona opera, ut supra retulimus: quod autem intelligat ea fecisse sine gratia superaddita naturæ, patet tñ ex ratione quam adducit; ait enim eos ita fecisse, Quia non usque adeò in anima humana, imago Dei terrenorum aff. hñm labe, detrita est, ut nulla in ea velut lineamenta remanserint; & paulò inferius de iisdem Gentilibus, naturaliter benè operantibus loquens, subdit: Ipsi homines erant, & VIS ILLA NATURÆ inerat eis, quæ legitimè aliquid, anima rationalis & sensitiua facit, nisi non esset illa pietas qua transiit in vitam æternam: tum etiam quia in libro Hypognosticon, qui totus ex sententiis Augustini confectus est, cap. 4. sic dicitur: Esse fatemur liberum arbitrium omnibus hominibus, habens quidem iudicium rationis; non, ut quòd sit idoneum quæ ad Deum peruenit (id est quæ faciunt ad salutem, quæque gratiam ipsius Dei conciliant, vel ad illam disponunt) sine Deo inchoare, aut certe peragere; sed tantum in operibus vitæ presentis, tam bonis quam etiam malis, donis dico, QUÆ DE BONIS N. CURA ORIUNTUR, &c

150 Probatur tertio ex D. Thoma, qui apertè favet nostræ assertioni: Tam hic art. 2. docet expressè hominem in statu naturæ corruptæ posse, per virtutem suæ naturæ, aliquid bonum particulare agere. Quibus verbis excludit quodcumque auxilium speciale, distinctum à concursu generali; non enim dicimus hominem posse per virtutem suæ naturæ id ad quod requiritur speciale auxilium, utpote merè gratuitum, & naturæ nullo modo debitum.

151 Neque valet quod respondet Vazquez, nimirum S. Doctorem non loqui de bono morali, sed naturali; quia (inquit) affert in exemplum operum quæ fiunt propter commoditatem naturæ, vel ad gubernationem externam, nempe ædificare domos, plantare vineas &c. Non valet, inquam, Tum quia D. Thomas loquitur de illis prout fiunt ex deliberatione; in sententia verò illius (ut fatetur Vazquez) nullum datur opus deliberatum, factum in individuo, quod neque sit moraliter bonum, neque malum, sed indifferens. Tum etiam quia in illo loco comparat vires hominis lapsi in ordine ad bonum, cum viribus hominis adhuc innocentis, & integri; subindeque cum omnis comparatio debeat fieri respectu ejusdem, de eodem bono loquitur, dicendo hominem lapsum posse aliquid bonum, & non totum, de quo loquitur, dum ait quod homo adhuc innocens, sive in statu naturæ integre, poterat operari bonum suæ naturæ proportionatum; Sed dicendo de homine in statu naturæ integre, ipsum potuisse operari bonum proportionatum, naturæ, loquitur de bono morali, ut satis se explicat, dicens per bonum naturæ proportionatum se intelligere bonum virtutis acquisitæ: Ergo etiam de bono morali loquitur, cum ait hominem lapsum posse aliquid bonum operari virtute suæ naturæ. Et certè ejus ratio, in eo consistens, quod per peccatum natura non sit totaliter extincta, id satis convincit, ut infra patebit. Addo quod quest. 24. de verit. art. 1. expressè docet, hominem posse sine gratia dare elemosynam ex quadam naturali dilectione & bonitate; largitio autem elemosynæ est opus quoddam moraliter bonum.

152 Probatur quarto ex Tridentino sess. 6. can. 1. ubi sic dicitur: Si quis dixerit hominem suū operi-

bus, quæ vel per humana natura vires, vel per legē doctrinam sunt, absque divina per Iesum Christum gratia, posse justificari coram Deo, anathema sit. Nam his verbis videtur apertè supponere Concilium, per vires naturæ, absque Iesu Christi gratia, aliquos actus bonos effici posse. Idem etiam insinuari videtur in aliis Conciliis, quæ ubi de gratiæ necessitate ad opera bona loquuntur, non absolute, sed cum limitatione dicunt illam requiri, nimirum ut homo credat, speret, diligat, & poeniteat, sicut oportet ad salutem & justificationem, ut constat ex Arausicano can. 6. 7. & 27. & ex eodem Tridentino sess. 6. can. 3. Ergo sentiunt hominem aliquos ex his actibus sine gratia efficere posse, licet non fixi ad salutem oportet.

Probatur quinto: In bulla Pii V. & Gregorii XIII. inter alias propositiones Michaelis Baii, istæ, quæ sunt 27. 36. & 61. proscriptæ sunt:

Liberum hominis arbitrium sine Gratia & Dei adiutorio, non nisi ad peccandum valet.

Cum Pelagio sentis qui boni aliquid naturalis, hoc est, quod ex natura solis viribus ortum ducas, agnoscat.

Non nisi Pelagiano errore admitti potest usus aliqui liberi arbitrii bonus, sive non malus; & Christi Gratia injuriam facit, qui ita sentit & docet.

At in istis propositionibus expressè continetur sententia Gregorii & Vazquezii, docentium non posse liberum arbitrium sine gratia opus aliquod virtutis, unde quæque honestum, efficere: Ergo talis sententia ab his Pontificibus damnata videtur. Unde Tannerus disp. 6. de gratia qu. 3. dubio 3. fatetur se nescire quæ ratione rudi, ac sine periculo, sententia ista hodie possit defendi. Et I. S. de auxil. cap. 10. num. 5. constanter affirmat sententiam Ariminensium, unā cum Michaelis Bajo, ab his Pontificibus esse damnatam.

Nec valet, si dicas, istius Doctores propositiones damnari, non ratione doctrinæ quam absolute continent, sed ratione censura, qua oppositam sententiam notant. Nam prima ex illis propositionibus nullam censuram continet in sententiam oppositam, & tamen à prædictis Pontificibus damnatur.

154 Probatur sexto: Quilibet creatura per facultatem suæ naturæ potest, cum auxilio generali, aliquem actum sibi proportionatum exercere, v.g. ignis potest calefacere, Sol illuminare, &c. ut docet D. Thomas hic art. 1. Ergo & homo per facultatem suæ naturæ, cum concursu generali Dei, aliquem actum honestum & rationi consonum potest elicere. Consequentia probatur: Tum quia aliàs natura humana aliis imperfectior esset, quæ sibi non sufficeret in naturalibus operationibus, ut ait S. Thomas in 2. dist. 28. quest. 1. art. 5. Tum etiam quia facere aliquem actum honestum & rationi consonum, non minus est consentaneum naturæ rationali, prout distinguitur à sensitiva, inclinata ad bonum sensibile, quam sit consentaneum igni calefacere, & Soli illuminare; unde peccatum dicitur esse contra naturam hominis, seu contra inclinationem naturæ rationalis.

155 Dices, hoc argumentum probare quidem de homine in statu naturæ integre, vel pure, considerato, non vero de homine lapsò, & per peccatum originale vulnerato.

Sed contra primò: Homo in statu naturæ lapsæ habet easdem vires morales in ordine ad prosecutionem boni, quas habuisset in statu naturæ pure,

puræ, ut in Tractatu de statibus nature humanæ
fuisse ostendimus: Ergo si in natura pura posset
elicere opus bonum moraliter, sine speciali
auxilio, id etiam poterit in statu nature lapsæ.

Contra secundò: Homo in statu nature inte-
græ, seu iustitiæ originalis, poterat, quantum ad
sufficienciam operativæ virtutis, operari per sua
naturalia omne bonum morale suæ nature pro-
portionatum, ut docet D. Thomas hic art. 2. At
natura humana per peccatum totaliter corrupta
non est; nec liberum ejus arbitrium extinctum,
sed duntaxat infirmatum & attenuatum, ut asse-
rit Tridentinum (sess. 5. can. 5. Ergo quoad suffi-
cientiam virtutis operativæ, homo lapsus potest
per sua naturalia aliquid actum honestum &
moraliter bonum elicere. Consequentia proba-
tur: nam, ut ibidem ait S. Doctor, etsi homo infir-
mus non possit perfectè moveri motu hominis
sani nisi sanetur auxilio medicinarum, tamen potest
per seipsum aliquid motum imperfectum ha-
bere: Ergo si per culpam originalem liberum
hominis arbitrium non sit extinctum, sed dun-
taxat debilitatum & infirmatum, poterit pro-
priis viribus aliquid opus morale ordinis na-
turalis efficere, etsi non omne, quod est pro-
prium liberi arbitrij sani.

156 Confirmatur ex Augustino Epist. 107. ad Vita-
lem, dicente: *Liberum arbitrium ad diligendum
Deum, primi peccati granditate perdidimus.* Nam ex
illis verbis hoc argumentum potest confici. Sup-
posita etiam originali culpâ potest homo per
gratiam Deum super omnia diligere, & tamen
quia id non potest per naturæ vigorem, asserit
Augustinus nos perdidisse liberum arbitrium ad
diligendum Deum: Ergo si homo lapsus nullum
opus bonum ordinis naturalis, viribus propriis
potest efficere, etsi possit per gratiam, liberum
ejus arbitrium non tantum infirmum sed extin-
ctum & amissum erit per culpam originalem, &
non solum corrupta, sed totaliter destructa na-
tura: quod à fide Catholica penitus alienum est.

157 Septimo probatur conclusio: Si requiratur spe-
cialis motio in voluntate ad omnem actum ho-
nestum & moraliter bonum, vel id oritur ex cau-
salitate causæ primæ, vel ex indifferentia volun-
tatis, vel ex eo quod actus sit bonus, vel ex eo
quod voluntas non habeat vires sufficientes ad
illum, vel denique ex eo quod sine gratia defi-
ceret ipsi operi ordinatio in ultimum finem; Sed
ex nullo ex his capitibus oriri potest indigentia
auxilij specialis ad omnem actum honestum &
moraliter bonum: Ergo &c. Major patet à suffi-
cienti enumeratione. Minor probatur quantum
ad singulas partes. In primis enim ex causalitate
primi agentis tantum deducitur seu inferitur au-
xilium generale. Deinde homo in natura inte-
gra erat liber, & consequenter indifferens & in-
determinatus ad bonum & malum, & tamen ad
eligendum bonum honestum & rationi conso-
num non indigebat speciali auxilio, sed duntaxat
generali concursu: Ergo exigentia specialis
auxilij non oritur ex sola indifferentia volun-
tatis. Item bonitas moralis non reddit actum im-
proportionatum voluntati, cum ejus obiectum
proportionatum sit bonum morale, seu rationi
consonum: Ergo neque ex hoc capite requiritur
speciale auxilium. Præterea liberum arbitrium
in homine lapso non est extinctum, sed duntaxat
infirmum, ut supra ex Tridentino diceba-
mus: Ergo sicut in infirmo manent aliquæ vires
ad modum aliquem imperfectum habendum,

Tom. IV.

A ita & in voluntate hominis lapsi manent vires
sufficientes ad opus aliquod facile, honestum &
moraliter bonum, efficiendum, v.g. ad colendos
parentes, subvendum egenis, &c. Denique opus
honestum, dum modo non referatur in finem
malum, ex se tendit in Deum, totius honestatis
& bonitatis moralis authorem, ut §. præcedenti
declaravimus: Ergo non exigitur specialis gra-
tia ad opus bonum moraliter, ex eo quod ab-
que illa ipsi deficiat ordinatio in ultimum finem.

Probatur ultimò conclusio specialiter contra
Vazquez. Ille enim abutitur nomine gratiæ, &
(ut loquitur Suarez) gratiam palliatam admittit,
dum cogitationem congruam, plerumque ex
causis naturalibus ortam, gratiam specialem ap-
pellat: nam cogitatio congrua de aliquo actu
honesto, duo solum dicit, nempe quod sit cogi-
tatio boni honesti, & quod sit congrua, seu effi-
cax: Sed ex neutro capite habet quod sit gratia
specialis: Ergo &c. Major patet: Minor proba-
tur quoad utramque partem. Et in primis quod
talis cogitatio, ex eo præcisè quod sit de actu &
objecto honesto, non possit dici specialis gratia,
videtur manifestum: quia non est tam corrupta
& vitiosa natura, ut non possit homo ex viribus
naturalibus, & propriâ industriâ, excitare sibi
bonam aliquam cogitationem de aliquo actu
honesto, verbi gratiæ de cultu parentum, aut de
observantia amicorum. Etenim sicut ex phan-
tasmatibus potest abstrahere species mali, ita &
species boni moralis & honesti; cum per phan-
tasmatata non solum proponantur delectabilia
gustûs & tactûs, sed etiam honor verbi gratiæ, erga
parentes, & observantia erga amicos; & quam-
vis hoc non sit à casu, non tamen semper est ex
gratiâ & providentia Dei speciali, sed aliquan-
do ex providentia ejus generali, sicut ex eadem
est ut ignis comburat quod juxta se positum: ex
hac enim providentia generali est, ut homo na-
scatur ex parentibus, & ab illis educetur, &
convivat inter homines ejusdem nature, ex qui-
bus non possunt non oriri plures cogitationes
inducentes ad cultum parentum, & observantiâ
amicorum. Quod verò cogitatio illa de bono
honesto, considerata ut congrua, sive efficax,
gratia specialis dici non possit, facile suadetur:
Tum quia sicut cogitatio sufficiens de actu &
objecto honesto, non est gratia specialis, ut fa-
tetur Vazquez, ita nec cogitatio congrua sive
efficax; cum enim auxilium sufficiens & efficax
sint in eundem ordinem, si cogitatio suffi-
ciens de actu honesto non ingreditur ordinem
gratiæ, nec congrua sive efficax ad illum ordi-
nem pertinere poterit: Tum etiam quia Pela-
gius à Conciliis & Sanctis Patribus damnatur,
quod necessitatem veræ gratiæ negaverit: ille
autem non negavit, nec negare potuit volunta-
tem indigere cogitatione congruâ, & proposi-
tione objecti boni & honesti, ad bene operan-
dum; cum evidens sit nihil esse volitum, quin
præcognitum. Ergo cogitatio congrua de bono
honesto, vera gratia dicitur nequit.

Dices cum Vazquez: Voluntas humana, utpo-
te libera, est indifferens ad bonum vel malum
morale, subindeque ei indebitum est quod ad
bonum morale potius quam ad malum determi-
netur: Ergo quod exerceatur in homine cogita-
tio congrua de actu honesto, ipsum ad bonum
morale determinans, specialis gratia & provi-
dentia Dei conditoris dici debet.

Sed contra primò: D. Thomas 2, contra Gen-
tes

G

tes cap. 28. ait: Hoc est ex necessitate alicui debitum, quod ad ejus perfectionem requiritur: sicut homini debet esse habere manus vel virtutem, quia sine his perfectus esse non potest. Ergo ex mente Divi Thomae, actus virtuosus, sed indeque cogitatio congrua ad illum debentur humana natura, saltem in aliquo individuo, etsi omnibus individuis debita non sint. Unde sicut pulchritudo corporalis, aut ingenij acumen, etsi omnibus individuis naturae humanae non debeantur, quia tamen sunt debita naturae in communi, ad specialem gratiam non pertinent, sed ad providentiam generalem: ita & cogitatio congrua actus honesti & moraliter boni.

161 Contra secundò: Cogitatio sufficiens ad bonum honestum, in sententia Vazquezij, specialis gratia Dei conditoris non est, & tamen voluntas ut praevenit omnem cogitationem, per quam in actu primo ad operandum completur, indifferens est ut ei praeparetur cogitatio sufficiens ad bonum aut cogitatio sufficiens ad malum: Ergo quod voluntas, supposita cogitatione sufficiente, indifferens sit ad cogitationem congruam & non congruam ad bonum, non arguit cogitationem congruam ad bonum honestum esse gratiam specialem.

162 Tertiò: In ejusdem Authoris sententia, cogitatio congrua ad opus in individuo indifferens, specialis gratia non est, & tamen voluntas, ut est in actu primo, indifferenter se habet ut opus relinquit in sua indifferencia, vel ad malum finem ordinetur. Ergo ex indifferencia voluntatis ad bonum & malum, non recte inferitur, cogitationem congruam ad bonum honestum esse specialem gratiam.

Nec valet, si dicas, cogitationem congruam ad opus indifferens, indebitam quidem esse, non tamen esse specialem gratiam, quia opus indifferens non est voluntatis perfectio, sicut actus honestus & moraliter bonus. Nam licet opus indifferens non sit tanta voluntatis perfectio, ac opus bonum, tamen aliqua ipsius perfectio est, negatio enim relationis ad malum finem, quae opus indifferens infici poterat, aliqua perfectio, saltem negativa, voluntatis dici potest.

163 Contra quarto: Cum voluntas connaturaliter inclinatur ad bonum honestum, rationi consonum, peccatum vero sit contra naturam hominis, & inclinationem naturae rationalis, monstrum valde esset, quod nunquam ad bonum honestum, sed semper ad malum determinaretur: At quod sine monstruositate semper denegari non potest, specialis gratia conditoris non est. Ergo cogitatio congrua, seu efficax, determinans voluntatem ad actum honestum & moraliter bonum, specialis gratia conditoris dici nequit.

§ VI.

Convelluntur praecipua fundamenta Vazquezij.

164 **E**A fusè & lato calamo Author ille prosequitur hic disp. 190. ubi in primis obijcit varia Scripturae testimonia, quibus insinuari videtur, hominem lapsum, sine speciali Dei auxilio, nullum opus moraliter bonum posse efficere. In primis Christus Joan. 15. ait: Sine me nihil potestis facere. In qua verba S. Augustinus Tractatu 81. in Joan. inquit: Sive ergo parum, sive multum, sine illo fieri non potest, sine quo nihil fieri potest. Item, Co-

165 **A**rinth. 7. Apostolus dicit: Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Unde cum nullum opus moraliter bonum fieri possit, nisi bona aliqua cogitatio praecedat, hinc sequi videtur, illud non posse fieri sine speciali Dei auxilio.

Secundò opponit plura Conciliorum, & 165 Summorum Pontificum dicta, quae videntur favere suae sententiae. Primum est Gratiam Dei ad singulos actus dari: quod fateri coactus est Pelagius in Concilio Palatino. Secundum: Nullum opus bonum esse ex nobis, Ita Arausicanum can. 9. & Celestinus Epist. 1. ad Episcopos Galliae cap. 9. ubi ait: Ita Deus in cordibus, atque in ipso libero operatur arbitrio, ut sancta cogitatio, pium consilium, omnisque motus bone voluntatis, ex Deo sit. Tertium: Omnia opera bona sunt ex gratia Dei. Ita idem Celestinus in eadem Epistola cap. 8. dicens: Omnia studia, & omnia opera ac merita Sanctorum & c. divinae gratiae debent adscribi. Cui consonat, quod ait Innocentius 1. Epistolam ad Concilium Milevitanum, voluntatem scilicet nihil posse, celestibus auxiliis destitutam. Quartum: Nemo habet de suo nisi mendacium & peccatum. Ita Arausicanum 2. can. 22.

166 Similia habent SS. Patres praesertim Ambrosius & Augustinus: ille enim lib. 1. de vocat. gent. cap. 3. dicit: Si Deus non operatur in nobis nullus possumus participes esse virtutis. Et cap. 9. Omne verbum bonum, & omne opus sanctum, subministratio est Spiritus Sancti, sine quo nihil recte agitur. Iste vero sem. 13. de verbis Apostoli, loquens de auxilio gratiae Dei: Propterea (inquit) si defuerit, nihil boni agere poteris; agis quidem illo non adjuvante, libera voluntate, sed male.

167 Ad haec Scripturae, conciliorum & SS. Patrum testimonia, dicendum cum S. Thoma quaest. 24. de verit. art. 14. in resp. ad argumenta sed contra, haec debere intelligi de opere bono ad salutem animae, & vitam aeternam conducente: vel fide quotumque opere bono, etiam naturalis ordinis, intelligantur, nomine gratiae significari auxilium seu concursum Dei generalem ad agendum necessarium. Unde idem S. Doctor super cap. 15. Joan. lect. 1. exponens verba illa Christi: Sine me nihil potestis facere, subdit: Opera nostra aut sunt virtute naturae, aut ex gratia divina: si virtute naturae, cum omnes motus naturae sint ab ipso Verbo Dei, nulla natura ad aliquid faciendum moveri potest sine ipso: si vero virtute gratiae, cum ipse sit author gratiae.... manifestum est quod nullum opus meritorium sine ipso fieri potest.

168 Dices: Concilia & SS. Patres citati loquuntur in sensu contradicente Pelagio: At ille non negabat opera bona procedere à Deo ut authore naturae per concursum generalem, sed solum à Deo ut largitore gratiae, & per auxilium specialem: Ergo secunda interpretatio non est legitima, nec ad mentem Conciliorum & SS. Patrum.

169 Respondeo falsum esse, quod Pelagius satis referret ad Deum ut authorem naturae omnia bona opera moralia ordinis naturalis; & quod satis agnosceret nostram dependentiam à Deo in operando: etsi enim fateretur hominem nihil posse agere sine immediato Dei auxilio, quo agitur in nobis sine nobis, & quo operatur ut operemur; quia existimabat destitui libertatem arbitrij, si homo nihil posset operari, nisi praeparante,